

**ZUIDNEDERLANDSE MAATSCHAPPIJ
VOOR TAAL- EN LETTERKUNDE EN GE-
SCHIEDENIS**, Koninklijke (KZMTLG), weten-
schappelijk-culturele vereniging, opgericht door
'taalminnaars' op 6 februari 1870 te Mechelen onder
de naam Zuidnederlandsche Maatschappij van
Taalkunde.

De aanzet tot de oprichting van de maatschappij kwam van de **Nederlandsche Taal- en Letterkun-
dige Congressen** waar voorstellen werden gefor-
muleerd tot de stichting van een academie die de
Nederlands-Vlaamse taalproblemen zou helpen re-
gelen. De initiatiefnemers, waaronder **Jacob F.
Heremans, Theophiel Roucourt, Hendrik Con-
science, Jan J. de Laet, Max Rooses, Jan H. Bor-
mans en Eugene van Oye** wensten immers dat ook
Zuid-Nederland (vandaar Zuidnederlandsche Maat-
schappij) deelnam aan een zich opdringende rege-
ling op het vlak van de uitspraak en spelling van het
Nederlands, van het geslacht der substantieven,
van het woordgebruik. Daaruit blijkt de wil van de
maatschappij te streven naar een taalkundige inte-
gratie met Nederland onder meer door het bevor-
deren van een gemeenschappelijke spelling. De
meer algemene doelstelling van de maatschappij
was echter "de studie van het wezen en de geschie-
denis der Nederlandsche taal" en kadert bijgevolg
in het 19de-eeuwse streven naar de realisatie van
een eigen Vlaamse academie. Ook de structuur en
werkzaamheden van de Zuidnederlandsche Maat-
schappij wijzen in die richting: gekozen werd voor
een select gezelschap van maximum 50 leden (be-
kende gezichten waren aanvankelijk onder meer
**Conscience, August en Jan R. Snieders, Jan van
Droogenbroeck, Tony Bergmann, Ferdinand
A. Snellaert, Pol de Mont, Jules Persyn, Albrecht
Rodenbach**), voor het onderbrengen van een
waaier van activiteiten in secties, voor het uitschrij-
ven van prijsvragen voor de samenstelling van dia-
lectwoordenboeken (1874, 1882) en een Vlaamse
liederenbundel (1880) en voor het uitgeven van

door de maatschappij bekroonde werken (onder meer J.Fr. Tuerlinckx, *Bijdrage tot een Hagelandsch Idioticon*, 1886; A. Rutten, *Bijdrage tot een Haspengouwsch Idioticon*, 1890; J. Bols, *Honderd Oude Vlaamse Lieder*, 1897). Daarnaast subsidieerde de vereniging het *Woordenboek der Nederlandsche Taal* en een vijftal literaire en culturele manifestaties. Na de Tweede Wereldoorlog werd ook financiële steun verleend aan bijvoorbeeld het **Ruusbroecgenootschap**, de toponymische bibliotheek in Leuven en de herdenking van **Jozef Simons**. Vanaf 1974 wordt opnieuw een tweejaarlijkse Prijs van de Zuidnederlandse uitgereikt.

Zowel tijdens de Eerste als tijdens de Tweede Wereldoorlog werden geen activiteiten ontplooid. Na 1945 kende de maatschappij een nieuwe bloei. In 1950 kreeg ze haar definitieve indeling in vier secties: literatuurstudie, taalkunde, klassieke studies en geschiedenis. Elke sectie levert bij beurten een voorzitter voor een driejarig, niet verlengbaar mandaat. In 1960 kreeg de maatschappij het predikaat Koninklijke.

De vereniging vergaderde aanvankelijk driemaal per jaar in Mechelen of Leuven. Vanaf 1939 vonden twee halfjaarlijkse vergaderingen plaats tot maart 1989 in de Universitaire Stichting in Brussel, sedert oktober 1989 afwisselend aan de Universitaire Faculteit Sint-Aloysius (nu Katholieke Universiteit Brussel) en de Vrije Universiteit Brussel. Ze bestaan uit acht lezingen (twee per afdeling) die eenmaal om de drie jaar het voorkomen hebben van een themacongres. De vergaderingen kunnen beschouwd worden als een ontmoetingscentrum voor de letteren-faculteiten van de Vlaamse universiteiten waar veelal jonge onderzoekers hun bevindingen op het vlak van de klassieke en moderne taal- en letterkunde en de algemene geschiedenis voordragen en kunnen publiceren in de *Handelingen* van de maatschappij. Deze *Handelingen* verschenen reeds in 1906 en in 1908, maar jaarlijks vanaf 1949. Naast de referaten en voordrachten van de vergaderingen treffen we er ook een ledenlijst, onuitgegeven teksten van leden en een overzicht van de activiteiten in aan.

Reeds lang voor die term bij ons gangbaar was, deed de Zuidnederlandse aan postuniversitaire activiteit. Oorspronkelijk een select gezelschap, wist zij, na perioden van verminderde bedrijvigheid, van verzwakking, haar ledental tot ruim 500 uit te breiden. Dat is mede te danken aan het toenemende aantal Vlaamse universitair afgestudeerden en de uitbreiding van het Nederlandstalig wetenschappelijk onderzoek.

LITERATUUR: J. Bols, 'Schets eener geschiedenis der Zuidnederlandsche Maatschappij voor Taalkunde', in *Verslagen en Mededelingen van de KVATL* (1910), p. 979-1020; – J. Salsmans, 'De Zuidnederlandsche Maatschappij voor Taalkunde (1870-1932)', in *Verslagen en Mededelingen van de KVATL* (1933), p. 29-42; – C. de Baere, 'De Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis', in *Handelingen van de*

KZMTLG (1949), p. 1-15; – Eeuwfeestuitgave van de Handelingen der KZMTLG, 2 dln., 1970; – A. Deprez, 'Bij het eeuwfeest van de Zuidnederlandse', in *Ons Erfdeel*, jg. 14 (1970), p. 175-177; – G. Degroote, 'De Koninklijke Zuidnederlandse Maatschappij Honderd Jaar', in *De Brug* (1971), p. 17-30; – A. Welkenhuysen, 'Honderdttwintig jaar "Zuidnederlandse"', in *Handelingen van de KZMTLG*, jg. 43 (1989), p. 427-437.

GILBERT DEGROOTE* EN SAM VAN CLEMEN